



Пише:
Љиљана Лакић
Швракић

Сент Луис, март 2010.

**Како год одбацимо оно што је
немогуће, што год да преосијаје,
ма како невероватно било,
и с т и н а је.
(Артур Конан Дојл)**

Недалеко од административног центра Сент Луиса у којем су судови и државне установе налази се мала радионица за израду спортске одеће. Састоји се од две веће просторије смештене у приземљу. На спрату је неколико канцеларија. Раднице, њих нешто више од стотину, избеглице су из Вијетнама и Босне. Свака група има пословођу. Преко пословођа се и споразумевају. То су две жене које говоре енглески. Ради се у сменама јер радионица има шездесет машина.

Едина је почела да ради крајем децембра. Тек су дошли из избеглиштва у Немачкој. Радила је у послеподневној смени. Другог дана јануара дошла је на посао веома узбуђена. Замолила је да је пуне раније кући да би била са децом јер јој је муж ухапшен.

"Saint Louis Post Dispatch" обајвио је тога дана чланак о убиству Давида С., америчког грађанина, који је побегао из Вијетнама као дечак. Усвојио га је један амерички брачни пар када му је било четрнаест година. У Сент Луису се настанио после развода са женом. Изнајмљивао је апартман у јужном делу града. Тако се упознао са Харисом.

Харис је био из Сарајева. Веома лоше је говорио енглески па му је Давид помагао око поште и папира. Единин муж и Харис упознали су се још у Немачкој. Харис је тако преко Давида помагао и Едининој породици и још неким новопридошлим избеглицама из Босне како би се брже снашли у новој средини.

Вече је било модро и мразно. Са Мисисипија је дувао ледени ветар. Полицијска кола зауставила су се пред зградом у улици Вајоминг. Единин муж Дамир пуштен је из притвора.

- Болан, Дамире, па шта је то било?
- скочи Едина према њему.

Висок и плећат, Дамир је стајао у вратима блед. У очима му страх. Она је сео.

- Имаш ли цигара?- питао је жену.

- А јашта, ево, ево и каве, само говори, болан, шта то би?

- Знаш да је Харис ону вечер, за Нову Годину, позвао мене и Ермина да са њим и Давидом попијемо пиће, поче Дамир. Увуче дубоко дим од цигаре па настави:

- Харис нас је чекао испред Давидових врата. И онда изађе Давид а носи у рукама неку играчку. Неку бебу. Ма не знам ти ја шта је оно било. И сједосмо у Харисов ауто. Он је возио. Видим ја не идемо ми у правцу кафића. Каже Харис 'оће Давид да остави ону играчку за поклон ћерки његове

пријатељице. И тако стадосмо испред једне куће гдје је она улица Потомак. Харис пустио неку босанску музику и ми изашли испред кола и запалили по цигару. Причамо. Нешто нема Давида одмах да се врати. Као да се чује нека халабука али нијесмо сигурни због музике из кола. Таман Харис кренуо према кући кад ли ти изађе Давид и држи се за груди. Руке му кржаве. Ермин и ја притрчимо. Само што смо чучнули да подигнемо човјека истрча са стране нека женска. Први пут сам је очима видио. Вијетнамка. А коса јој у плаво офарбана. Познаје Хариса. Плаче и виче нешто на вијетнамском. На вратима је стајао човјек са ножем у рукама. Испред ногу му, сва окрвављена, лежи она Давидова играчка. Ја не знам шта је у кући било. Нас смо тројица убацили Давида у кола. Она је женска сјела позади и врштала. Харис је возио као манит. На семафору је згазио на гас и ми прођосмо кроз црвено свјетло. Онда смо само зачули сирену. Настаде фррка. Давида одвезоше у болницу а нас у полицијску станицу да дамо изјаву. Вијетнамка је полицајцу рекла да је Харис возио као коњ...

Годину дана касније заказано је саслушање. Харис је неколико дана после убиства Давида отишао са породицом у Босну. Отада му се изгубио сваки траг.

Оптужени Нгујен имао је адвоката пореклом из Грчке. На саслушању се појавила и Вијетнамка коју су Ермин и Дамир први пут поново видели после оне вечери када је Давид био избоден ножем. На питање тужиоца у каквом је односу била са Давидом, Вијетнамка се наљутила. Изјавила је да Вијетнамци нису као Американци и да се жена и мушкарац могу дружити на чисто пријатељској основи.

- Како то, госпођо, да вам је Давид поклатио аутомобил? уследило је питање тужиоца.

- Није ми поклатио. Ја сам скупљала новац да му платим, одговорила је нервозно.



- Да ли је ваш муж био упознат са тим? настављао је тужилац.

- Не, кратко је одговорила. Звала се Тран. Радила је у салону лепоте. Била је ћерка америчког ветерана и Вијетнамке. Тако је са мајком и дошла у Америку. Свог мужа Нгујена познавала је још од детињства.

На суђењу оптужница је теретила Нгујена за убиство првог степена. Господин Зотос, његов адвокат, тврдио је да је у питању била самоодбрана. Према полицијском извештју у Харисовим колима пронађени су дугачак бамбусов штап и једна метална шипка.

Дамир и Ермин порицали су да су у било ком тренутку ушли у кућу оптуженог. Порицали су да су употребили било какво оруђе.

Март је био на измаку. Записничарка одевена у јарко црвени џемпер куцала је Нгујенову изјаву:

- Тај човек је ушао са играчком у руци. Била је то она иста играчка коју ми је, пар дана пре његовог доласка, показала ћерка. Била је то играчка коју сам вратио јер дародавца нисам познавао. За њим су ушли неки велики људи. Мислим да су били Со-

вјети. Његов адвокат, господин Зотос, приказао је потом фотографије озледа које је Нгујен задобио приликом напада.

Тужилац је поставио питање:

- Како је могуће да је жртва задобила толике убоде ножем ако су пратиоци жртве били наоружани моткама?

Онда се обратио пороти:
- Молм вас, немојте превдети да су нападачи које терети одбрана веома високи и снажни људи. Двојица су данас присутни у судници. Давид и Нгујен су исте висине али обојица упадљиво ситнији и нижи од Босанаца.

Влада је мртва тишина када је адвокат почео завршни говор. Случај је био тежак. Тран није имала право да сведочи у корист мужа приликом суђења. Била је само саслушана. Искусни адвокат осветлио је цео случај са тачке гледишта судара култура и језика,

неспоразума и неразумевања. **Грешити је људски, а судити греху је ђаволски посао**, вешто цитирајући, обраћао се пороти господин Зотос.

Дамир и Ермин ослобођени су због недостатка доказа. Недостајала су и два битна учесника трагичног догађаја - Давид и Харис. Један мртав, други нестало.

Нгујен је добио двадесет година строгог затвора јер је убиство починио у страху и афекту. То је била одлука пороте.

У својој изјави за штампу тужилац је тврдио да се радило о случају убиства из љубоморе. Муж је убио љубавника своје жене. Незадовољан пресудом потегао је питање веродостојности превода. Вијетнамски преводилац је као дечак побегао са ратишта и доспео у Америку захваљујући нападу тајландских гусара на бродитх препун избеглица из Вијетнама. Босански преводилац била је Београђанка која никада није живела у Босни.

Судија је, међутим, био задовољан и преводом и преводиоцима. Едина је веровала Дамиру. Никада је није лагао.

У чувеној продавници играчака "TOYS 'R' US", на југу улице Лимај Фери, била је велика распродаја. Деца су пунила метална колица а касе зујале без престанка испод рекламе на којој је писало:



**НЕ ДОЗВОЛИТЕ
ДА ВАС ПРАЗНИЦИ ЗАТЕКНУ
НЕСПРЕМНЕ
КУПИТЕ ИГРАЧКЕ
У ПРАВО ВРЕМЕ**